

Oppsummering ffkf-konferanse 9-10. november 2006

Statssekretær **Libe Rieber-Mohn** fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet åpnet konferansen ved å legge fram regjeringens målsetning om å motvirke et klassesdelt samfunn basert på etnisitet. Hun konkretiserte dette ved å vise til Handlingsplan for økt integrering, NAV-reformen og Velferdsmeldinga.

Direktør **Osmund Kalheim** i IMDi fokuserte på bosetting av flyktninger i lys av NAV-reformen. Han ser endring i innvandringsmønstrer nå. Det kommer flest innvandrere fra Polen. 1/3 søker beskyttelse, 1/3 er arbeidsinnvandrere, og 1/3 er familiesaker. Dette kan endres nå ved økt arbeidsinnvandring fra EU.

Kalheim framhever kvalifiseringskompetansen fra introduksjonsordningen som verdifull for NAV. De oppgavene flyktningarbeiderne gjør og løser må fortsatt løses. Det vil alltid være et grensesnitt mot utdanning og helse.

Direktør i KS, resultatområde konsultasjoner, **Bjørn Gudbjørgrud**, tok opp NAV- reformen i forhold til flyktningarbeidet i kommunene.

Det er åpnet for en felles leder i NAV, ansatt i stat eller kommune, med delegering fra den andre parten. Det kan være todelt faglig ledelse, med felles administrativ leder.

Man bør vurdere å legge inn introduksjonsordningen i NAV.

Flyktningtjenestens tilknytning til NAV:

Det kan være

-hel eller delvis integrering,

-samlokalisering

Det skal være en forpliktende samarbeidsavtale mellom de statlige aktørene og den aktuelle kommunen.

Man kan legge inn hele flyktningarbeidet eller bare introduksjonsordningen.

NAV er et tog i bevegelse, vi må forholde oss til prosessen.

Det må foretaes en grundig gjennomgang i alle kommuner før valg av modell.

Seksjonssjef i Arbeids og velferdsdirektoratet, **Anita Mølmesdal Sivertsen** tok for seg NAV-reformen i forhold til velferdsordninger for innvandrere.

NAV's oppgaver er å gjennomføre velferdspolitikken: Arbeidsmarkeds-, trygde- og pensjonspolitikken.

Majoriteten av innvandrere klarer seg godt på egen hånd. Men enkelte grupper av innvandrere har svært lav egeninntekt.

Supplerende stønad ble innført fra 1.1.2005, og gjelder innvandrere over 67 med kort botid i Norge og lovlig adgang til fast bosetting. Ytelsen er behovsprøvd og tilsvarer minstepensjon.

I panelet som tok for seg flyktningarbeidet i forhold til NAV satt flyktningkonsulentene **Steinar Johansen** fra Fauske, **Joar Aksnes** fra Verdal og **Christiane Seehausen** fra Lillehammer. Alle kommer fra kommuner som er med blant NAVs pilotkontorer.

Fauske kommune og flyktningtjenesten går nå inn i en prosess der de skal se på hvilke deler de skal gå inn i NAV med.

Det finnes ulike modeller:

Samlokalisering

Delvis eller helt inn

Utenfor med samarbeidsavtale

Forventningen til NAV fra flyktningtjenesten:

1. Økt kunnskap om hverandres oppgaver

2. Flyktninger betraktes som likeverdige borgere
3. Bedre samarbeidsrutiner - kvalitetssikring av arbeidet

I **Verdal** har flyktningtjenesten vært inne i NAV fra 2002 og er integrert i kontoret. Økonomisk sosialhjelp for nordmenn er inne, øk. sosialhjelp for flyktninger holdes utenfor. Det er etablert NAV - kontor med en felles leder. Det er etablert mottak med teamorganisering på tvers. Der skal den tyngste kompetansen ligge. Bak mottaket er det organisert 2-3 team på tvers.

I **Lillehammer** er sosialtjenesten, flyktningtjenesten og deler av helsetjenesten slått sammen organisatorisk, ikke administrativt og økonomisk.

To scenarier:

1. Introduksjonsordningen mister fokus – kommunen overlater ordningen til NAV. Fokus flyttes fra samarbeid med voksenopplæringen – og flyttes inn i NAV. Man tillegges mange andre oppgaver – det vil si at fokus flyttes bort fra introduksjonsordningen
2. Introduksjonsordningen beholder sin særstatus i NAV - man blir et spesialistteam i huset. Kan bli adressat for utlendinger som henvender seg til NAV.

Det krever bevissthet og vilje for å unngå disse fallgruvene hos ledelsen i NAV.

Nina Gran fra KS:

Fordeler ved å gå inn i NAV: De fleste tjenestene på ett sted

- Ulemper:
- Man kan miste egenart som særomsorg
 - Kan miste nærhet til brukerne
 - Avgjørelsesprosesser kan ta lenger tid
 - Økonomi – budsjettstyring, for eksempel tilleggsstøtte fra kommunen

Seniorrådgiver i SSB, **Inger Texmon**, la fram prognoser om innvandrerbefolkningen i Norge om 55 år, og konsentrerte seg om et mellomalternativ i forhold til antall innvandrere.

Innvandrere:

- Personer født i utlandet, to foreldre født i utlandet
- Barn født i Norge, to utenlandsfødte foreldre

Grunner til å framskrive befolkningssammensetningen:

Planleggingsbehov

- Integreringstiltak
- Offentlige tjenester, bl.a. pensjoner

Offentlig debatt

- Saklighet vs spekulasjoner
- SSBs rolle som leverandør av befolkningsframskrivning

Med mellomnivået forventes økt innvandrerbefolkning – på 1.4 millioner i år 2060.

Høyt nivå- nesten 2 millioner

Lavt nivå- ca. 900.000.

Det er stor usikkerhet i disse prognosene. Modellen er foreløpig enkel, SSB har jobbet i kort tid med dette.

Forsker **Bjørn Brunstad** ved Econ analyse la fram ulike perspektiver på innvandringens utfordringer og muligheter ut fra Econs ”Osloscenarier 2025”.

Hvordan Oslo kan se ut om 19 år.

- Som resultat av ytre krefter
- og at Oslo ikke er proaktiv.

Analysen er utviklet for arbeidet med kommuneplanen.

Det er lagt vekt på utfordringer knyttet til verdiskaping og næringsliv, befolkningsutvikling og integrering, behov og rammer for offentlige tjenester og bærekraft. De to første elementene er mest fokusert.

Nå er nesten hver fjerde innbygger innvandrere. Innvandrerbefolkningen vokser med ca. 50 % hvert tiår. Det vil si en økning fra 120.000 i dag til 270.000 i 2025 – ca 40 %.

De ulike scenariene:

1. Nasjonens Oslo
2. Kunnskapselitens Oslo
3. Gruppenes Oslo

Nasjonens Oslo viser et rikt land der rikdommen er basert på naturressurser. Offentlig sektor er sterk, med svært gode velferdsordninger, redusert innvandring der gjestearbeidere har begrensede rettigheter, sterke sivilisasjonskonflikter og med mye uro og sterke skillelinjer i samfunnet.

Kunnskapselitens Oslo er en mellomstor by i et tett integrert Europa, der Norge er medlem i EU, der offentlig velferd er redusert til basisytelser, effektivitet og kreativitet er idealet, der mange faller ut. Det er tøffe omstillinger utenfor storbyene.

Olje- og gassressursene får mindre verdi.

Innvandringspolitikken er lagt om, det er kraftig satsing på arbeidsinnvandring, der man prøver å finne de skarpeste hodene.

Gruppenes Oslo der Oslo er en verden i miniatyr, næringslivet er kulturelt delt, storbyene har stor frihetsgrad, velferden er ”pilardelt” med fritt brukervalg og samspill med tredjesektor. Utenfor storbyene er befolkningen hovedsakelig norsk.

I globalt perspektiv gjøres overnasjonale grep mot verdens kriser, globale institusjoner som FN er sterke.

Det er økt arbeidsledighet, Norge er et relativt rikt land basert på olje og gass.

Oslo er delt i kulturelle pilarer, med en skandinavisk befolkning på 38 %.

Hva vil være klokt å gjøre uansett utvikling?

Hvilke grep passer i ett og ikke i et annet scenario?

Avdelingsdirektør **Siri Røine**, NHO, hadde et innlegg om innvandrere på arbeidsmarkedet. Hun gikk inn på både andel sysselsatte av totalbefolkningen og behov for arbeidskraft i næringslivet.

Utviklingen går i retning av lavere andel sysselsatte av potensiell arbeidsstyrke. Flere er uføre, ungdom tar lengre utdanning, tidligere pensjon, alt dette virker i samme retning. Samtidig øker levealderen, og utgifter til pensjoner øker.

Arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hansen taler for økt innvandring. Vil dette løse problemene?

NHO har arbeidet med å mobilisere innvandrere til arbeidsmarkedet sammen med myndighetene og arbeidstakersiden.

Ansvarsfordeling i integreringsarbeid:

Den enkelte innvandrere – søke deltagelse, styrke sine forutsetninger

Myndighetene – tilby kvalifisering eller kompetansehevede tiltak

Næringslivet – ansette etter kompetanse.

De viktigste verktøyene i integreringsarbeid i forhold til arbeidslivet:

-Introduksjonsbedrift (learning by doing, ungt entreprenørskap)

-Partnerskapsavtaler (samarbeid kommune/næringsliv)

-Migransk (nettbasert interaktivt læreprogram)

Mohammed Belmazhi fra KIM tok opp hvordan innvandring forandrer morgendagens samfunn.

Han brukte eksemplet Marokko for å belyse spørsmålet, og gikk inn på forholdet mellom berbere og arabere.

Han fremhever bevisst offentlig planlegging for å trekke innvandrere med i fellesskapet, og at vi stiller høye krav til allmenn kunnskap om hverandre og til språkferdigheter for gjensidig kommunikasjon og samforståelse.

Hvordan kommuniserer vi et sett av normer og verdier som alle har eierskap i?

Ottar Brox, professor emeritus ved NIBR tok i sitt innlegg opp innvandringens konsekvenser for arbeidsliv og velferd.

Han tar utgangspunkt i arbeidsinnvandring.

Brox er skeptisk til bevisst import av produksjonsfaktoren arbeidskraft.

To spørsmål:

Hvordan påvirker import av arbeidskraft arbeidsmarkedet – spesielt maktforholdet mellom partene?

Hva gjør arbeidskraftimport med velferdsstaten?

Hovedtyngden av økonomer ser det som positivt og nødvendig og fornuftig å ha en sterk arbeidsinnvandring. -

Norske bedrifter mangler en viss gruppe arbeidstakere som kan gjøre visse arbeider for en viss betaling.

Brox setter denne uttalelsen lik formuleringen:

Norske bedrifter og etater mangler folk til å gjøre lite attraktivt arbeid for dårlig betaling.

Jobbkvalitetene reflekterer de alternativene som søkerne har.

Ved å importere helsepersonell fra fattige land slipper man å gjøre noe ved attraktiviteten. Dermed vedlikeholdes nødvendigheten av en fortsatt import.

Det vil/kan bli etablert en klasse av ”working poor”. Eksempel på dette ser man i USA. Kan flyktninger og gjenforente fungere som importert arbeidskraft?

Fagbevegelsen er det sterkeste bolverk mot import – endringer skjer raskt i svakt organiserte bransjer.

Bare fagbevegelsen har interesse av å bevare standarder for lønn i arbeidslivet.

Ifølge økonomer gjør slike standarder arbeidsmarkedet ”stivt”.

Brox ser ingen grunn til å tro at velferdsstaten vil overleve et fullt integrert arbeidsmarked med Vest-Europa.